

Het lied op andere lippen

*Ter gelegenheid van de zeventigste
jaardag van Sytze de Vries*

Sytze de Vries
en Erick Versloot

*Het lied op
andere lippen*

Een leven in liederen

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met Stichting 'De Vertaalslag'.

Ontwerp omslag: Geert de Koning
Muziekgravure Nieuwe liederen: Maaïke Gerlsma & Toïne Schreurs

Ontwerp binnenwerk: Studio Anton Sinke.
www.antonsinke.nl

Foto auteur: Ernst de Jong
Foto's Oude Kerk: Peter Lowie (p. 41) en
Anton Sinke (p. 43)

ISBN 978 90 239 7021 7
NUR 709

© 2015 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Woord vooraf

BIJ DEEL I

Een monnik uit de Abdij van York gaf een prachtig antwoord op de vraag waarom zij nog altijd gregoriaans zingen. ‘Dat is voor ons zo belangrijk dat wij daar niet over praten...’

Een antwoord om over na te denken. Zingen is soms als een eerste levensbehoefte, net als adem halen. Je praat er niet over, je doet het. Anders heb je geen leven.

Opvallend hoe vaak dan ook woorden als *adem* en *leven*, maar ook *licht* en *liefde* in de liederen van Sytze de Vries voorkomen. Waarom juist die woorden telkens terugkeren, moge duidelijk worden in dit boek.

Sytze de Vries is ‘hofleverancier’ van *Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk*, dat in 2013 verscheen. Als geen ander heeft hij liederen aangereikt waarin voor alle fasen van het leven woorden te vinden zijn. Van de wieg tot het graf, woorden in ziekte en gezondheid, bij het elkaar vinden maar ook bij het elkaar los laten, woorden van feest tot feest, van komen en gaan.

In dit boek staan in deel I verhalen bij en achter de liederen die in dit Liedboek te vinden zijn. Ze zijn opgetekend na een serie gesprekken. Die verhalen willen wij graag laten horen, zodat een lied soms meer kan spreken, en je het ‘anders’ zingt.

Liedteksten zijn niet alleen bedoeld voor speciale situaties, ze zijn vaak ook in bijzondere omstandigheden ontstaan. Deze toelichtingen zijn een poging om daartoe het nodige te zeggen, maar ook om op tijd te zwijgen. Want liederen moeten allereerst ook voor zichzelf spreken. Het zijn teksten die gezongen willen worden, soms ook gebeden, en dan weer bemediteerd. Maar je moet ze vooral ook zingen. Moge dit boek daartoe uitnodigen!

Erick Versloot

BIJ DEEL II

In 2005 verscheen bij Boekencentrum *Jij, mijn adem*, een bundeling van mijn liederen. Dat was ook het jaar waarin ik afscheid nam van de Amsterdamse Oudekerksgemeente en als 'kleine zelfstandige' verder ging in de Werkplaats 'De Vertaalslag'. Mijn hoofdbezigheid was en bleef ook sindsdien de taal van de Schrift te laten klinken in liturgie en kerklied. En waar die taal was versleten, of gestold, haar weer vloeibaar maken. Opdat ze steeds weer levenwekkend woord zou worden. Ik deed en doe dat als schrijver, als dichter, als voorganger in kerkdiensten, en op de vele avonden door heel het land, voor grote én kleine groepen, in kerken én zaaltjes. Soms omschrijf ik mijn werk daar als 'nieuw vuur in oude woorden oprakelen'.

In de verzamelbundel is veel te vinden dat ontstond in bijna twintig Oude Kerk-jaren. Met de daarbij behorende namen van de musici Willem Vogel en Christiaan Winter. Naast de liederen die we er samen schreven, waren er ook de vele liturgische teksten die werden getoonzet. Materiaal dat we als 'Amsterdamse Katernen' – in totaal zo'n dertig – lieten verschijnen voor breder gebruik. Het in 2013 verschenen *Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk*, heeft ook daarvan het nodige opgenomen.

Niet langer vroeg de wekelijkse gemeentepraktijk om nieuwe teksten, liederen en muziek. Maar nu kwamen er vragen en verzoeken van elders. En zo droogde deze ader niet op. Daar was allereerst de aandacht voor hertalingen van het Engelse kerklied, inmiddels in twee delen *Het liefste lied van overzee* uitgebracht. Maar ook nieuwe liedteksten werden geschreven en in dit tweede deel zijn daarvan zo'n twintig opgenomen. Achter in dit boek kunt u het nodige vinden over de ontstaansredenen van deze liederen.

Het was nieuw voor mij om soms op zoek te gaan naar nieuwe componisten. Dat ook een jongere generatie zich over de vernieuwing van het kerklied blijft bekommeren was daarbij mijn grootste wens. Bij nogal wat liederen koos ik voor meerdere, vaak nogal verschillende, melodieën met uiteenlopende atmosferen. Want iedere gemeente zingt 'zoals zij gebekt is'. De levensvatbaarheid van deze teksten én melodieën moet in de praktijk maar blijken!

Vanuit de Werkplaats 'De Vertaalslag' is een eenvoudige begeleidingsbundel uitgegeven, waarin de instrumentale

of/en koorzettingen bij deze liederen zijn opgenomen. Zie daarvoor www.sytzedevries.com.

De afgelopen tien jaren kreeg ik meer afstand tot het ‘management’ in de dagelijkse hitte van het kerkelijk bedrijf. Daardoor ontstond een veel grotere ruimte voor reflectie op wat mij al die jaren dreef tot het blijven schrijven en – vooral – het mensen aanzetten tot zingen. Het nodige daarvan vindt u terug in de gesprekken rond de liedteksten in het eerste deel van dit boek. Ik ben ook steeds beter gaan begrijpen waarom mijn eerste liedbundel, in 2002, de titel meekreeg *Tegen het donker*. Het waren de beginregels van het feestelijk Groot-gloria voor de paasnacht. Inmiddels óók te vinden in het *Liedboek* als lied 299f. Ik herhaal ze hier graag:

*Tegen het donker laten wij zingen,
meer dan een leven lang, grenzeloos groot,
heeft Hij hart voor mensen!*

Daarmee is alles gezegd.

Sytze de Vries

Schalkwijk/Woerden, Pasen 2015

Inhoud

DEEL I: DE WEG VAN HET LEVEN IN EEN LIED

1. In de schoot van mijn moeder geweven (780)	GEBOORTE	12
2. Zolang wij ademhalen (657)	LEVENSREIS	18
3. Liefde, eenmaal uitgesproken (791)	LIEFDE EN TROUW	26
4. Wat ons bond, God, is verbroken (795)	GESCHEIDEN WEGEN	32
5. De vreugde voert ons naar dit huis (280)	DE EERSTE DAG	38
6. Genesteld aan uw hart (282)	SCHRIFT EN TAFEL	44
7. Die ons schiep (266)	AVOND	50
8. Wij staan aan een kribbe (503)	KERST	56
9. De geur van mirre (563)	VÓÓR PASEN	62
10. Licht, ontloken aan het donker (600)	PAASNACHT	68
11. Liefelijk licht, dat ons van God verhaalt (951)	LEVENSEINDE	74

DEEL II: NIEUWE LIEDEREN

Schriftliederen

1. Vanuit de stilte groeit een woord	GENESIS 1	81
2. Liederencyclus 'In Gods goede gaarde'	BIJBELSE TUINEN	84
a. In de gaarde van Gods dromen	GENESIS 2/3	85
b. In Gods gaarde wordt het lente	HOONGLIED	87
c. In de koelte van de bomen	DANIËL 13 (APOCR.)	88
d. In het zonlicht van Gods liefde	JESAJA 5/MARCUS 12	90
e. In de schaduw van de bomen	MATTEÛS 26:36-46	91
f. Waar de liefde lag begraven	JOHANNES 20:1-18	92
g. Als een boom aan levend water	PSALM 1, 92/ OPENBARING 21	93
3. Een vaste burcht is onze God	PSALM 46	94
4. Ooit was ik de allerlaatste	PSALM 151	97
5. Wie is een God als Gij?	LIED VAN DE PROFEET MICHA	100

Advent en Kerst

6. Wie met profeten dromen droomt		103
7. Er flonkert een ster		106
8. Ooit zal het vrede zijn		108

Passie en Pasen

Schakelliederen bij de lijdensverhalen		
9. Op dit kruispunt van de tijd	MATTEÛSPASSIE	112
10. Moeten wij niet wakker zijn	MARCUSPASSIE	116
11. Nu ook wij het Pascha eten	LUCASPASSIE	119
12. Wat is anders deze nacht	JOHANNESPASSIE	123
13. Toch noemde hij mij nog zijn vriend	LIED VAN JUDAS	127
14. Ik ben hem op de voet gevolgd	LIED VAN TOMAS	130

De eerste dag

15. Wij scholen samen rond het Woord		133
16. Zoals de wind		137
17. Als geloven vleugels krijgt		139
18. Neem ons leven in uw hand		143

Getijden

19. Dit is het uur waarop het licht	VESPERHYMNE	146
20. Ik leef tegen het donker in		149
21. Ik ga de stilte in		151
22. Het wordt donker om ons heen	NACHTLIED	154

DEEL I

*De weg van
het leven in
een lied*

In de schoot van mijn moeder geweven

12

The musical score consists of four staves of music in G major (one sharp) and 3/2 time. The melody is written on a treble clef. The lyrics are written below the notes. The first staff begins with a 3/2 time signature, which changes to 2/2 for the remainder of the piece. The piece ends with a double bar line.

1 In de schoot van mijn moe-der ge - we - ven,
als een won-der be - reid,
aan het licht toe - ge - wijd,
is mijn le - ven door lief - de om - ge - ven.

2 Lang voor ik van je woorden kon weten,
eer de dag nog begon,
ging Jij op als de zon
die mijn licht en mijn leven wilt heten.

3 Voordat ik aan het licht ben gekomen
was Jij met mij vertrouwd,
heb Jij mij al gebouwd
en mijn naam op je lippen genomen.

4 In de mond, die nog amper kon spreken
is de toon al gezet,
is het lied al gelegd
dat voorgoed door de stilte kan breken.

5 Jij, die kleinen je grootheid doet zingen,
laat het lied om je naam
heel mijn leven bestaan
om de dreigende nacht te bedwingen.

GEBOORTE

1 In de schoot van mijn moeder geweven

Lied 780

ONTSTAAN

Een lied over het leven, over geboorte. Maar hoe is dit lied zelf geboren?

Sytze de Vries was, al voordat hij er voorganger werd, lid van de cantorij van de Amsterdamse Oude Kerk, de Sweelinckcantorij, en bleef dat nadien nog jarenlang. Toen een mede-tenor vader werd, schreef hij dit lied. Het was er, als bij een geboorte, in één keer. Hij gaf het als kraamcadeau.

Ter gelegenheid van Sytzes eigen geboortedag gaf Willem Vogel, de vaste cantor-organist van de Oude Kerk, waar hij jarenlang mee samenwerkte, hem op zijn beurt een melodie bij deze tekst als verjaardagscadeau, op 15 augustus 1988. Oorspronkelijk stond er als titel boven: 'Jij bent daar'.

TEKST

De tekst ademt de geest van Psalm 8 maar vooral van Psalm 139:

*Voor jou ben ik
een open boek
doorzichtig
tot op mijn ziel ...
Ik weet mij gekend
in hart en nieren,
in de schoot van mijn moeder
door jou geweven.
Godlof om dit wonder
van mijn bestaan!
Het staat in mijn hart
gegrift.
In het verborgene
was mijn oorsprong,
jou wel bekend.
Nog vormeloos,*

*maar jij zag mij al.
Wie ik zou zijn
stond voor jou al vast.¹*

14

In dit lied staat de kleine mens centraal. De eerste drie strofen sluiten aan bij Psalm 139. De Psalm die bezingt hoe God al in de moederschoot nabij is. Daar ligt het begin van elk mensenleven, zoals Hij het zich heeft gedacht. Een kind wordt, als het goed is, in liefde ontvangen en geboren. Niet alleen door de ouders, ook door God zelf.

Een kind in de moederschoot hoort de stemmen, geluiden, de wereld rondom. Het kan gebeuren dat een kind in de moederschoot reageert op muziek, op een geluid, een stem. Leert het daar ook al de klanken, die de goede weg door het leven kunnen wijzen?

*In de mond, die nog amper kon spreken
is de toon al gezet,
is het lied al gelegd ...*

Dit lied ontstond in dezelfde tijd dat Sytze de Vries, toen ook studietoelagensecretaris van de Prof.dr. G. van der Leeuwstichting, samen met onder andere Karel Deurloo werkte aan de reeks 'Voor de Kinderen van Korach' en toe was aan Psalm 8. Wat betekent het dat daarin staat 'uit de mond van kinderen hebt Gij sterkte gegrondvest'? Uit de mond van 'peuters en kleuters' zoals Deurloo vertaalt. Dat is niet enkel de ongeborene, of de pasgeborene. Het is ook de mens in zijn meest kwetsbare gestalte, voor wie Israëls God het opneemt. Daarom zingen juist *zij* zijn lof. Wie deze kleinen bedreigen zijn tegenstanders van God zelf.

Maar ook: kleuters en peuters zien dingen waar je als volwassene soms aan voorbij ziet. Hun oog is vol verwondering, hun hart vol vertrouwen. Ook in die zin zijn zij soms 'voorbeeldige gelovigen'. Zoals Sytze de Vries het elders² in een gedicht verwoordt:

1 Sytze de Vries, *Bij Gelegenheid III*. Meinema, Zoetermeer 2007.

2 Sytze de Vries, *Witgewassen woorden, de gedichten*. Skandalon, Vught 2009.

Reisgenoot

*Jij kleine reisgenoot
met je hand vol vlinders
en je mond vol vragen
en mag ik
met jou mee
lopen onder de sterren?*

*Jij kleine reisgenoot
die je verwondert
over veel dat mij ontgaat,
die grote tranen laat
om wat mij niet meer raakt,*

*neem mij mee
naar alles
wat ik niet meer weet
en leer mij
het licht opnieuw.*

15

In strofe 3 is het God die *mij* bij name noemt, en in de vijfde strofe is dat omgekeerd. Daar klinkt het gebed dat ik op mijn beurt ook *zijn* Naam tot mijn lied zal maken. God en mens, die elkaar wederzijds bij name noemen.

In dit lied ontmoeten we de thematiek van ‘licht’, herhaald al in de strofen 1, 2 en 3, als tegenstelling tot de ‘stilte’ (strofe 4) en de ‘nacht’ (strofe 5), beeldtaal die we bij Sytze de Vries veelvuldig zullen ontmoeten. Niet toevallig luidde ook de titel van zijn eerste liederenbundel *Tegen het donker*³. In het zingen tégen de nacht, tegen de verduistering, schuilt voor deze schrijver de kern van zijn arbeid als lieddichter.

‘In de schoot van mijn moeder...’ Dit lied werd ook voor Sytze de Vries zelf weer uiterst actueel toen hij afscheid nam van zijn moeder. Ze was op hoge leeftijd overleden (2014) en samen met zijn beide broers namen zij als zonen de taak van de laatste eer op zich. Ze legden haar af, wasten en kleedden haar en deden

³ Sytze de Vries, *Tegen het donker, 100 liederen om samen te zingen*. Meinema, Zoetermeer 2002.